

NODOKĻI

Peļņas nodokļa devums budžetā – niecīgs

Baltijā vismazākajai valstij Igaunijai ir vislielākie budžeta ieņēmumi, taču uzņēmumu ienākuma nodoklī ziemeļu kaimiņvalsts kopš gadsimtu mijas iekasē vismazāk

FOTO: RĪVAS SPAIDĀ DĪNĀG BUSINESS

Tādu ainu rāda AS BDO Latvia pētījums par uzņēmumu ienākuma nodokļa apmēriem Baltijā un tā īpatsvaru valsts budžeta ieņēmumos. «21. gadsimta pirmajos gados Igaunijai bija vismazākais valsts budžets, savukārt kopš 2013. gada – vislielākais Baltijā, kaut arī ne pēc iedzīvotāju skaita, ne arī teritorijas šī valsts nevar spēkoties ar tās dienvidu kaimiņvalstīm,» stāsta AS BDO Latvia partneris Jānis Zelmenis. Sacīto viņš pamato ar to, ka 2000. gadā Igaunijas valsts makā bija tikai 1,64 miljardi eiro, savukārt Latvijai tur bija par vairāk nekā 200 milj. eiro vairāk – 1,85 milj. eiro, savukārt pērn ziemeļu kaimiņu valsts maks bija par miljardu lielāks nekā Latvijai. Zīmīgi, ka Lietuvas valsts maks kopš iestāšanās ES 2004. gadā ir bijis te lielāks, te atkal mazāks par Latvijas valsts maks apmēru. Lūzumam punkts ir 2008. gads, kad Latvijas un Lietuvas valsts kasē naudas apjoms ir līdzīgs – pārsniedz 6,6 miljardus eiro, savukārt Igaunijai tas ir 5,76 miljardi eiro. Krīzes rezultātā Lietuvas budžets zaudēja vairāk nekā 1,5 miljardus eiro, Latvijas budžets – 1,2 miljardus eiro, bet Igaunija

– tikai 0,6 miljardus eiro. «Lietuvai bija vajadzīgi seši gadi, lai atgūtu 2008. gada budžeta ieņēmumu līmeni, Latvija to iespēja četros gados, savukārt Igaunijai pietika ar trīs gadiem. «Igaunija krīzes laikā atšķirībā no Latvijas nepaaugstināja PVN likmi, neraustīja iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi (Latvijā tā tikai palielināta pat līdz 26% un ieviests tā dēvētais kapitāla pieauguma nodoklis – par dividendu saņemšanu, īpašuma un biznesa pārdošanu),» teic J. Zelmenis. Viņš arī norāda uz būtiskām atšķirībām visu triju Baltijas valstu vidū, jo pēc ANO datiem kopš 2000. gada Igaunijā iedzīvotāju skaits sarucis par 6,4%, savukārt Lietuvā par 17,4%, bet Latvijā par vairāk nekā 18,3%, kas ietekmē ne tikai iekšzemes patēriņu, bet arī darba rokas – jebkuras valsts vienu no svarīgākajiem resursiem.

Neliels apmērs

«Igaunijas «brīnums» Latvijā tiek skaidrots ar gadsimtu mija ziemeļu kaimiņvalstī ieviesto peļņas nodokļa maksāšanas kārtību – tas jāmaksā tikai, izmaksājot dividendes vai arī veicot maksājumus, kuri tiek pielīdzināti dividendu

izmaksai. Šo ceļu kopš 2018. gada sāka arī Latvija. Nav izslēgts, ka šo modeli varētu perspektīvā kopēt arī Lietuva, tomēr tas vairs nebūs tas vienreizējais pasaules mērogā, kā tas izdevās Igaunijai,» norāda J. Zelmenis. Viņš vērs uzmanību, ka Igaunijā peļņas nodokļa apmēri absolūtos skaitļos salīdzinājumā ar Latvijā un Lietuvā iekasētajiem ir bijuši niecīgi. «Tā dēvētajā pēdējā treknajā gadā – 2008. gadā – peļņas nodokli Lietuvas valsts ieguva 0,81 miljardu eiro, Latvija – 0,72 miljardus eiro, savukārt Igaunija tikai 0,26 miljardus,» pētījuma datus skaidro J. Zelmenis. Viņš norāda, ka tajā pašā laikā, vērtējot pēc peļņas nodokļa īpatsvara valsts makā, 2008. gadā Latvijas kopējā kasē tas deva 10,8%, Lietuvai pat 12,3%, bet Igaunijai – 4,5%. «Pašlaik nav pamata gaidīt, ka Latvijā pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa reformas šī nodokļa ieņēmumi pieaugs, un arī šā gada valsts budžetā iekasētais vairs «tikai» 232 milj. eiro lieli ieņēmumi, kas faktiski būs mazāks nekā kaimiņvalstīs,» tā J. Zelmenis. Viņš atzīst, ka tādejādi nodokļi būs «jāpaņem» no citām darbībām, kas jau arī notika – ar akcīzes nodokļa likmju kāpumu.

Igaunija – budžeta lieluma līderis, bet pēc uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumiem autsaideris Baltijas valstu vidū, taču tuvāko gadu laikā šī nodokļa zemāko ieņēmumu līderpozīciju ieņems Latvija,
AS BDO LATVIA PARTNERIS
JĀNIS ZELMENIS.

Lasi par aktuālo jau tuvākajās rubrikās

07.03
Pārtikas
bizness

13.03
Grāmatvedības
pakalpojumi

15.03
Transports
& Loģistika

08.03
Darba
vide & Drošība

14.03
Tirdzniecība

20.03
Parādu
piedzīva

Bez dividendēm

Pēc J. Zelmeņa sacītā, Igaunijas pieredze ar reinvestētās peļņas neaplikšanu rāda, ka, neraugoties uz daudzu politiķu cerībām, ka beidzot masveidā tiks maksātas dividendes un valsts varēs tikt pie 20% no sadalītās peļņas, tomēr realitātē tas nav noticis. «Latvijā var «gadīties» līdzīgs attīstības scenārijs, vienlaikus jāsaprot, ka Igaunijā strādājošie uzņēmumi ir atraduši iespējas, kā legāli faktiski nemaksāt uzņēmumu ienākuma nodokli, un to īsteno gadiem, bet ko darīt situācijā, kad valsts makam vajag naudu, it īpaši, ja kāda banka *noiet no trases*? Samazināt valsts tēriņus, palielināt patēriņa nodokļu (PVN un akcīzes nodokļa) likmes?» retoriski jautā J. Zelmenis. Viņš arī uzskata, ka reinvestētās peļņas neaplikšanu Latvijā un Igaunijā var salīdzināt pēc būtības, kaut arī detaļas tomēr ir atšķirīgas. «Nelieliem uzņēmumiem, kuri attīstās, reinvestētās peļņas neaplikšana ar uzņēmuma ienākuma nodokli ir liels atspazds, tikai jautājums – vai to nesabojās maksājumi, kuri pēc normatīvajiem aktiem tiek pielīdzināti dividendžu sadaļai?» uz ieguvējiem norāda J. Zelmenis. Viņš gan steidz pieminēt, ka šajā kontekstā par zaudētājiem ir jāuzskata tie, kuri vēlējas saņemt augļus no sava darba. «Līdz šim Latviju Baltijas valstīs varēja pamatoti uzskatīt par peļņas centru, kur izdevīgi uzrādīt peļņu un izmaksāt dividendes, tagad tā vairs nav, kaut arī var prognozēt, ka 2018. un 2019. gadā tiks piedzīvots liels dividendžu izņemšanas bums, jo par vairāk nekā septiņiem miljardiem eiro peļņas iepriekšējos gados ir samaksāts uzņēmumu ienākuma nodoklis, bet dividendēs šī nauda nav sadalīta. Ja šo procesu neīsteno divu gadu laikā, tad pēc tam par to pašu naudu, par kuru jau būs samaksāts 15% lielais UIN, būs jāmaksā vēlreiz – nu jau 20% lielais UIN,» norāda J. Zelmenis. Viņš arī aicināja nesteigties ar secinājumiem, bet tos izdarīt pēc vairākiem mēnešiem, kad jaunās normas būs «iedzīvojušās».

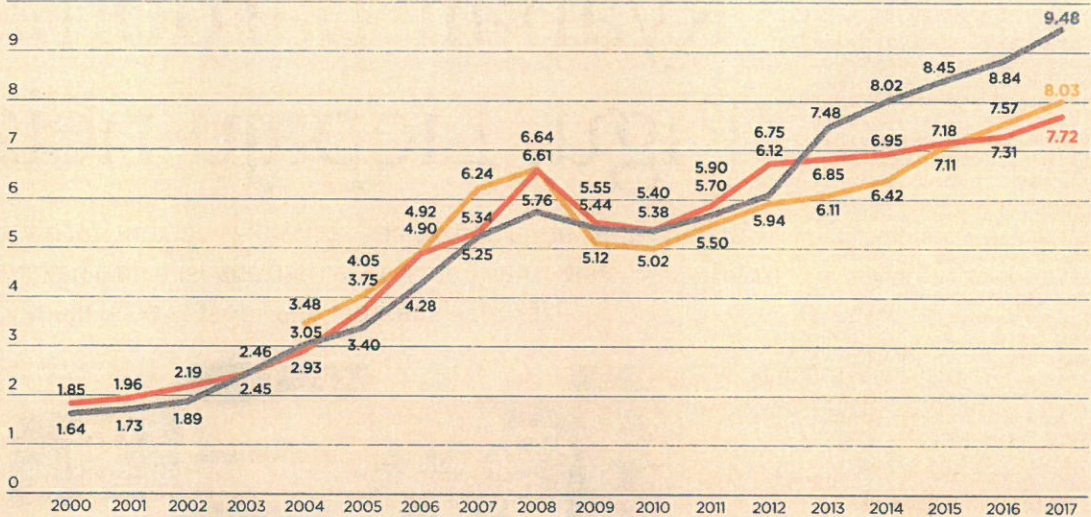
Cita nozīme

«Tas, ka tiešā veidā uzņēmumu ienākuma nodoklis Igaunijas budžetā devis salīdzinoši maz, vēl neko nenozīmē, jo tā netiešais devums ziemeļu kaimiņvalsts makā un ne tikai tur ir ļoti nozīmīgs, jo tā rezultātā šis valsts pamatbudžets ir lielāks par iedzīvotājiem bagātākajām valstīm – Latvijai un Lietuvai,» uzsvēr bijušais Mazo un vidējo uzņēmumu sadarbības padomes priekšsēdētājs Andris Lasmanis. Viņš uzskata, ka Latvija, ieviešot reinvestētās peļņas neaplikšanu ar nodokli, daudzu gadu laikā var atkārtot ziemeļu kaimiņvalsts rezultātu. «Ne jau peļņas nodokļa apmērs valsts kasē ir svarīgākais, bet gan lai cilvēkiem būtu darbs un pienācīga iztīka, jo, kā rāda Igaunijas pieredze, tad tā ir spējusi ieviest Skandināvijas attieksmi pret daudziem jautājumiem, un rezultāti ir acīmredzami, nu atliek vien uzdot jautājumu, kāpēc tā nav pie mums Latvijā,» tā A. Lasmanis. LTRK Padomes locekle, nodokļu eksperte Elīna Rītiņa jau iepriekš vērtēja, ka būtiskākais jautājums ir konkurētspējas paaugstināšana un jaunais uzņēmumu ienākuma nodoklis ir pozitīvs signāls tieši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Arī finanšu ministre Dana Reizniece-Ozola nodokļu reformas kontekstā jau iepriekš ir norādījusi, ka reinvestētās peļņas neaplikšana ar uzņēmumu ienākuma nodokli ir vēsta uz to, lai dotu iespēju uzņēmumiem izaugt, nevis valsts makā no tiem iekasētu vairāk. Pērn, pēc VID datiem, Latvijā iekasēti 425,6 milj. eiro uzņēmumu ienākuma nodokli, bet šogad plānots iekasēt tikai 232,7 milj. eiro.

Māris Ķirsons

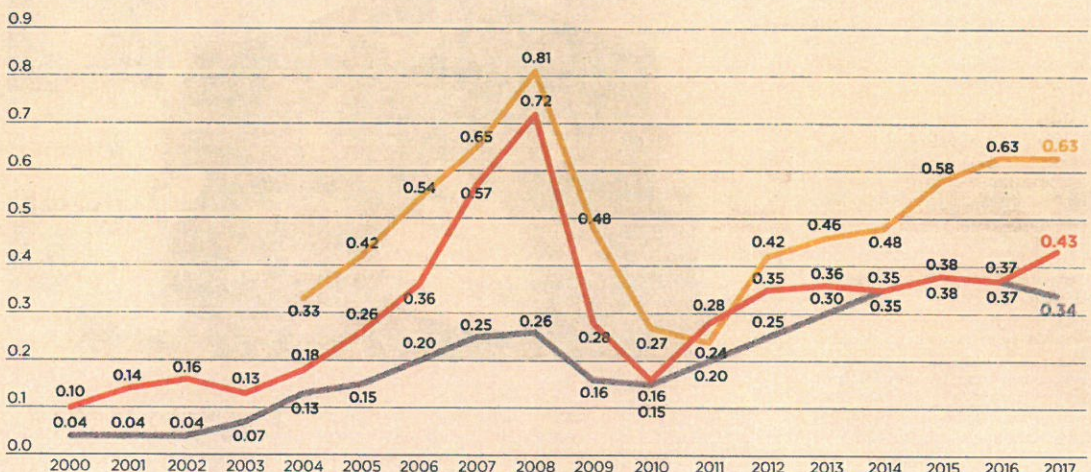
Valsts pamatbudžeta ieņēmumi

Miljrd eiro Igaunija Latvija Lietuva

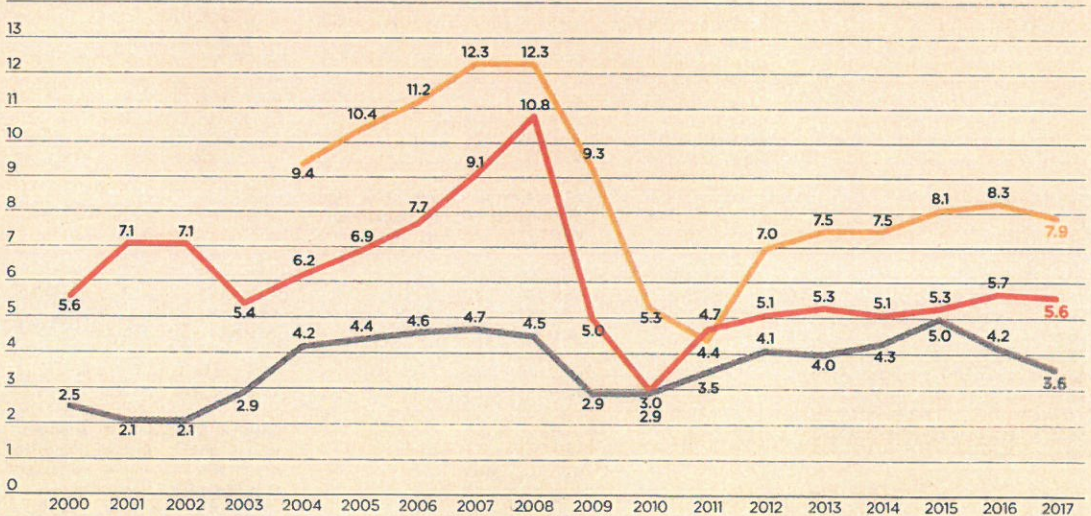
Valsts pamatbudžeta ieņēmumi no uzņēmumu ienākuma nodokļa

Miljrd eiro Igaunija Latvija Lietuva

Uzņēmumu ienākuma nodokļa devums no kopējā valsts pamatbudžeta ieņēmumiem

% Igaunija Latvija Lietuva

A/S BOD LATVIA PĒTĪJUMS